

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Класичного приватного університету
д.держ.упр., проф. Покатаєву П. С.

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора економічних наук, професора
Безугої Людмили Сергіївни

на дисертацію Сінгуцького Олександра Вікторовича на тему:
«Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами. Світова тенденція розвитку господарського сектору та процеси вдосконалення інформаційних технологій створюють умови щодо прогресивного стимулювання туристичної галузі. Внесок туристичної галузі у структури світового господарства є досить значним, відтак країнам, які володіють рекреаційно-туристичним потенціалом доцільно створювати умови щодо розвитку галузі. В Україні з урахуванням географічного положення, кліматичних умов, рекреаційно-туристичного потенціалу створились передумови для розвитку туризму як однієї з провідних сфер господарської діяльності. Роль держави полягає у стимулюванні процесів, які сприятимуть розвитку туристичної галузі і залежать не тільки від реформування окремої сфери, а і у трансформації національної економічної політики щодо підтримки ведення бізнесу та заохочення інвестиційних надходжень. Дестабілізуючі події, викликані кризовими явищами, такими як пандемія COVID-19 та військові дії, свідчать про важливу роль держави у створенні механізмів щодо підтримки туристичної сфери.

Водночас, незважаючи на наукові досягнення щодо державної політики розвитку туризму, зазначимо, що пріоритетним напрямком є дослідження функціонування галузі при стабільних соціально-економічних системах, але недостатньо уваги приділено питанням щодо розвитку галузі в умовах кризи. Можна погодитись з твердженням дисертанта, що державна політика розвитку туризму в умовах військової агресії досліджена недостатньо.

У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи Олександра Сінгуцького є

актуальною і своєчасною та відповідає вимогам сьогодення.

Актуальність дисертаційної роботи також підтверджується тісними зв'язками з науково-дослідницькою роботою дисертанта і висвітлює результати наукових досліджень в межах науково-дослідних робіт:

– «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589);

– «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645).

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Сінгуцького О. В., підтверджується відповідністю принципів положень дослідження та поставленій автором меті, завданням, послідовним дотриманням обраної методики, чіткою і збалансованою структурою, системним аналізом широкого й водночас репрезентативного кола наукових джерел.

Для досягнення поставленої мети автором визначено дослідницькі завдання, які є взаємопов'язаними, відображають головний зміст роботи і послідовно розв'язуються в ході наукового дослідження. Здобувачем використано комплекс загальнонаукових методів, застосування яких дало змогу вирішити поставлені у дисертаційному дослідженні завдання, що мають відповідну новизну та слугують для розробки наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад становлення та розвитку туристичної галузі в Україні. Так, автором дисертації обґрунтовано актуальність і рівень наукової розробленості обраної теми з урахуванням особливостей науки публічного управління та адміністрування, відображено сучасний стан функціонування державної політики сфери туризму в Україні, проаналізовано згідно з показників економічної діяльності тенденції щодо розвитку галузі, запропоновані шляхи покращення сучасного стану туризму за рахунок наукових досягнень. Наведені в дисертаційній роботі результати наукового дослідження доведені до конкретних наукових положень та практичних рекомендацій, які доцільно застосовувати у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Перший розділ роботи «Теоретико-методичні засади формування та реалізації державної політики розвитку туризму в Україні» присвячено узагальненню теоретико-методичних основ функціонування системи державного управління у туристичній сфері. Автор розглядає наукові підходи щодо визначення понять державної політики, розкриває механізм державного

управління туристичної сфери у динаміці, зазначаючи необхідність удосконалення існуючої системи відповідно до світових тенденцій, узагальнює наукові визначення категорії туризму та його місця в функціонуванні та розвитку економіки країни. Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення в системі державного управління туристичної галузю, встановлено необхідність вдосконалення норм чинного законодавства.

У другому розділі «Сучасний стан державної політики розвитку туризму в Україні» здобувачем проаналізовано процес становлення державної політики у туристичній сфері. Досліджено економічні показники діяльності туристичної галузі та виокремлено фази зростання та рецесії, проаналізовано фактори, які сприяли цьому. Разом з тим, виділено метод стратегічного планування як основний інструмент державної політики розвитку туризму.

В третьому розділі «Шляхи вдосконалення державної політики розвитку туризму в Україні» автором запропоновано системний підхід щодо реорганізації державної політики розвитку туризму, включаючи передумови щодо загальнодержавної економічної підтримки державно-приватного партнерства, при цьому функції держави залишаються на підтримуючому та дорадчому рівнях. Туристична діяльність з одного боку розглядається як один із елементів у загальній системі функціонування господарського комплексу, а з іншого – як вплив державної економічної політики на туристичну галузь.

Дисертант визначає напрями вдосконалення механізму державної політики розвитку туризму за рахунок впровадження додаткових елементів структури управління, не порушуючи взаємозв'язки з іншими складовими шляхом створення спеціальних економічних зон та впровадження антикризового відділу. Автором запропоновано визначення спеціальних економічних зон, туристичних кластерів щодо майбутнього планування та закріплення положень при розробці стратегічного планування розвитком туризму.

Автор пропонує метод градації потенційно несприятливих зон для ведення туристичної діяльності з урахуванням бойових дій та щільності вогневого ураження окремих територій для розробки окремих проектів згідно з ранжуванням. Запропоновано розрахунок визначення доцільності створення спеціальної економічної туристичної зони.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Висновки відповідають поставленим завданням, а рекомендації доведені до рівня використання у практичній діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях підтверджується публікацією основних результатів

дослідження у наукових фахових виданнях, оприлюдненням їх на вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст опублікованих праць відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Основні теоретичні та практичні положення, результати, висновки і пропозиції викладено у 12 наукових працях, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, 6 – матеріали конференцій. Публікації достатньою мірою розкривають основний зміст дисертації та відповідають встановленим вимогам.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи.

Матеріали дисертації становлять значну науково-практичну цінність. Розробки та пропозиції, викладені автором в дисертаційній роботі, свідчать про глибину й об'єктивність проведеного дослідження.

Сінгуцьким О.В. запропоновано та розроблено рекомендації щодо створення міста-пам'ятки наслідків військової агресії, де проводились бойові дії, що нагадуватиме людству про страшні наслідки.

Заслуговує на увагу вдосконалений автором науковий підхід щодо відображення в динаміці процесів, задіяних у механізмі управління туристичною галуззю. У певні часові періоди кожна система зазнає трансформації та вдосконалення зі зміною елементів, які сприяють уповільненню взаємодії між собою та заміною на більш дієві. Такий процес здобувач відображає як безперервний.

Елементи наукової новизни містять також науковий підхід до стратегічного планування з використання наукових досліджень економічних циклів М. Кондратьєва, С. Кузнеця, К. Жюгляра, Д. Кітчина, використання яких має забезпечити зменшення ризиків достовірності досягнення поставленої мети в залежності від строків планування. Пропонується створення відділу з дослідження, контролю, розробки стратегічного планування в органах виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері туризму.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в дисертації, використовують у діяльності департаменту культури і туризму у Запорізькій міській раді (довідка № 725/01-12 від 29.04.2024). Теоретичні положення, узагальнення й висновки дисертації використовують у Класичному приватному університеті при викладанні таких дисциплін: «Державне управління», «Управління ресурсами та антикризове управління», «Управління якістю туристичних послуг», «Інноваційні технології в туризмі», «Міжнародний туризм» (довідка № 1924 від 25.03.2024).

Відповідність дисертації встановленим вимогам, оцінка мови та оформлення. Дисертаційна робота Сінгуцького О.В. на тему «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто дисертантом, відзначається елементами наукової новизни і містить цінні теоретичні та науково-практичні висновки і рекомендації. Робота написана українською мовою з дотриманням наукового стилю викладення матеріалу. Тексту рукопису притаманна логічність, цілісність та пов'язаність положень дослідження. Термінологія дисертаційної роботи є загальноновизною в наукових колах. За змістом, структурою та оформленням робота відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Випадків порушення академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. В п. 1.1, Розділу 1 дисертаційної роботи здобувачем розкрито процес формування та наведено інструменти реалізації державної політики розвитку туризму в Україні, досліджено зарубіжний досвід подолання кризових явищ, викликаних епідеміологічним та військовим станом. На нашу думку, доречно було б більш детально зазначити, які саме фактори впливають за умов військового стану на формування державної туристичної політики і чи дійсно за таких складних умов є місце для розвитку галузі.

2. В першому розділі дисертаційної роботи автором розкрито такі поняття як: «державне регулювання туристичної галузі», «державна політика туристичної сфери», «державне управління туристичною галуззю», «механізми державного управління туристичною галуззю» та інші. На наш погляд, враховуючи такий ретельний аналіз рівня наукової розробленості теми дослідження, доречно було б надати власне визначення дефініції, що стосується досліджуваної галузі.

3. На стор. 137 дисертаційної роботи Сінгуцький О.В., обґрунтовуючи заходи щодо підвищення ефективності державного регулювання сфери туризму на загальнодержавному та регіональному рівнях, серед шляхів вдосконалення механізмів державного регулювання сфери туризму пропонує збалансування туристичних потоків за участю профспілкових організацій. Вважаємо за доцільне більш детально розкрити, що саме включає в себе запропоновані заходи та які профспілки має на увазі автор.

4. Дисертант на стор. 148-149 висуває пропозицію щодо удосконалення механізму розподілення бюджетних коштів для розвитку туристичної галузі. Автор пропонує долучення до функції моніторингу та контролю саме

колегіального органу, створеного на базі представників закладів вищої освіти туристичного, економічного напрямів. На наш погляд, така пропозиція потребує уточнення та деталізації, зокрема, яким чином та які саме функції буде виконувати зазначений орган.

5. На стор. 180 автором пропонується створення міста-пам'ятки щодо наслідків військової агресії. Вважаємо, що пропозиція буде більш слушною, якщо її доповнити алгоритмом вибору території, критеріями, за якими буде встановлено туристичну зону, шляхами фінансування, загальною концептуальною моделлю тощо.

Загальний висновок: Дисертаційна робота Сінгуцького Олександра Вікторовича «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» є самостійним, завершеним, достовірним дослідженням актуального наукового завдання. Структурованість, повнота викладення матеріалу та якість оформлення рукопису дисертації відповідають кваліфікаційним вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Обґрунтовані й запропоновані здобувачем пропозиції та висновки розв'язують актуальне завдання в галузі науки публічного управління та адміністрування.

За актуальністю, новизною, рівнем розкриття поставлених завдань і практичною цінністю дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установ), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року №261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., №44 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.), а її автор, Сінгуцький Олександр Вікторович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму та економіки підприємства
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Людмила БЕЗУГЛА